

Predstavitev stanja kakovosti voda v Sloveniji

17.6.2026 - | gov.si

Voda je dragocen naravni vir, vendar njena kakovost ni samoumevna. Spremljanje kakovosti površinskih, podzemnih in kopalnih voda kaže, kje so slovenske vode dobro ohranjene, kje so najbolj obremenjene in da je skrb za zdravje voda nenehno aktualna.

Spremljanje ekološkega stanja voda je podlaga za Načrt upravljanja voda

Ljudje s svojim načinom življenja in poseganjem v okolje pomembno vplivamo na kakovost voda. Stopnjo teh sprememb spremljamo z oceno ekološkega stanja voda. Ta nam pove, kako zdravi so vodni ekosistemi – kakšno je stanje rastlin, živali in vodnega okolja. Ekološko stanje je zato eden najpomembnejših pokazateljev zdravja naših voda.

Ekološko stanje vrednotimo na podlagi različnih skupin organizmov in vsebnosti hranil, organskih snovi in drugih fizikalno-kemijskih parametrov vode. Končno stanje določa najslabše ocenjeni element, saj lahko že ena izrazita obremenitev pomembno vpliva na delovanje celotnega ekosistema. Prisotni vodni organizmi nam najbolje pokažejo dolgoročne vplive človekovih dejavnosti na vode. Vodni organizmi se odzivajo na obremenjevanje voda s hranili in organskimi snovi ter na hidromorfološke spremembe in splošno degradiranost voda in zaledja.

Večina slovenskih voda (68 % vodnih teles) ne dosega dobrega ekološkega stanja, stanje pa se je v zadnjem ocenjevalnem obdobju še poslabšalo. To pomeni, da vodni ekosistemi na številnih območjih ne delujejo tako, kot bi glede na svoje naravne značilnosti lahko oziroma bi morali. Pomemben razlog za slabše stanje so hidromorfološke spremembe – posegi, s katerimi spreminjamo obliko struge, bregove, pretok ali povezanost vodotokov z okolico. Takšni posegi bistveno spremenijo življenjske razmere za vodne organizme. V stoječih vodah je pogosto preveč hranil, ki povzročajo spremembe v združbah, ki lahko vodijo tudi do cvetenja strupenih cianobakterij in poginov rib. Obalno morje je v dobrem ekološkem stanju.

Ker je v pripravi nov načrt upravljanja voda, vidimo v tem priložnost, da se z ukrepi učinkoviteje naslovi ključne obremenitve, saj izboljšanje stanja voda ni zgolj okoljski cilj, ampak prinaša koristi tako naravi kot ljudem in je pomemben del prilagajanja na podnebne spremembe. Namreč le zdravi vodni ekosistemi lahko prispevajo k višji kakovosti življenja, večji varnosti vodnih virov, ohranjanju narave in biodiverzitete, ter večji odpornosti družbe na posledice podnebnih sprememb.

Kemijsko stanje površinskih voda: večina voda dobra, izziv ostajajo obstojna onesnaževala

Kemijsko onesnaževanje površinskih voda ogroža vodno okolje z vplivi, kot so akutna in kronična strupenost za vodne organizme, kopičenje nevarnih snovi v ekosistemih ter izguba habitatov in biotske raznovrstnosti, ogroža pa tudi zdravje ljudi. Evropska zakonodaja zato določa 45 prednostnih snovi z enotnimi okoljskimi standardi kakovosti, na podlagi katerih se ocenjuje, ali površinske vode dosega dobro ali slabo kemijsko stanje.

V letu 2024 je bilo kemijsko stanje površinskih voda v Sloveniji za matriks voda ocenjeno za 82 vodnih teles. Dobro kemijsko stanje v vodi je bilo ugotovljeno za 71 vodnih teles (86,6 %), slabo pa za 11 vodnih teles površinskih voda (13,4 %). Prednostne snovi, ki so bile razlog za slabo kemijsko stanje v vodi so: kadmij, svinec, živo srebro, nikelj, benzo(a)piren in perfluoroktansulfonska kislina

(PFOS). Za matriks biota je bilo kemijsko stanje ocenjeno za 22 vodnih teles, slabo kemijsko stanje je bilo ugotovljeno na vseh vodnih telesih. Prednostni snovi, ki sta bili razlog za slabo kemijsko stanje v bioti sta živo srebro in bromirani difeniletri. To sta snovi, ki spadata med vsesplošno prisotni onesnaževali, ki se prenašata na velike razdalje in se akumulirata v organizmih. Podobno stanje se kaže v vseh evropskih državah.

Nova Direktiva 2026/805 pomembno krepi varstvo voda v Evropski uniji z razširitvijo seznama prednostnih snovi, strožjim nadzorom nad novimi onesnaževali, kot so zdravila, PFAS-i in pesticidi, ter uvajanjem spremljanja mikroplastike in antimikrobne odpornosti. Države članice bodo morale do konca leta 2027 prilagoditi nacionalno zakonodajo, kar bo omogočilo celovitejše spremljanje kemijskega stanja voda in boljše obvladovanje tveganj za vodne ekosisteme ter zdravje ljudi.

Monitoring kopalnih voda

Kopanje in plavanje ljudem predstavlja razvedrilo, sprostitvev, počitek in igro ter s tem krepi in ohranja zdravje. Lokacijo kopanja moramo zbirati preudarno; zavedati se moramo nevarnosti, ki jih vode predstavljajo.

Eden od pogojev zdravega kopanja je tudi ustrezna kakovost vode. Kakovost kopalnih voda (KV) se v Sloveniji spremlja v letih od 2004 do 2009 na 36 KV, od 2010 do 2024 na 48 KV, od 2025 dalje pa na 49 KV, saj je bil v junija v Uredbi o upravljanju kakovosti kopalnih voda objavljen nov seznam kopalnih voda. To so odseki na rekah, jezerih in morju, ki izpolnjujejo kriterije za uradno določitev kopalne vode.

Kakovost kopalne vode se ocenjuje po enotnih evropskih kriterijih, ki so podani v evropski kopalni direktivi. Glede na predpisane zahteve in metodologije ocenjevanja je mikrobiološka kakovost KV tudi v letu 2025 ustrezna na vseh lokacijah, ki so kopanju namenjene. Vse KV na morju so odlične kakovosti (21 KV), iste kakovosti so tudi KV na Blejskem, Bohinjskem jezeru, Šobčevem bajerju in na nekaterih mestih na Soči, Kolpi in Krki (16 kopalnih voda). Le redke KV so dobre (9), zadostnih ali slabih ne beležimo, tri na novo določene KV, ki so bile v monitoring vključene prvič, pa so neocenjene. Po KV voda se Slovenija med državami Evrope uvršča med boljše že vrsto let, saj slabih KV ne beležimo ali pa je bil ta delež v preteklosti zelo majhen.

Dodatne izvedene molekularne biološke analize na prisotnost virusnih in bakterijskih patogenov ter analize označevalcev odpornosti proti antibiotikom so pokazale, da so naše kopalne vode s patogeni le zmerno obremenjene; pojav črevesnih virusov je znatno nižji kot to navajajo evropske raziskave. Geni za odpornosti proti antibiotikom se po podatkih iz literature pogosto pojavljajo v večini rekreacijskih vod, kar velja tudi za naše kopalne vode na rekah.

Rezultati monitoringa KV in dodatnih molekularno-bioloških analiz obenem kažejo, da so lahko tudi v vodah, ki dosegajo standarde kakovosti kopalne vode, prisotni zdravju škodljivi mikroorganizmi, bakterije, virusi in/ali ciste parazitov. Poudarjamo, da kopalna voda ni pitna in da se je med kopanjem treba izogibati požiranju vode. Po kopanju priporočamo tuširanje. Tveganje za okužbe je večje pri otrocih, nosečnicah, starejših osebah, ob podhladitvi in utrujenosti ter pri bolnikih s kroničnimi boleznimi, kot so sladkorna bolezen, bolezen srca in ožilja ter imunske pomanjkljivosti. Za ohranitev zdravja med kopanjem priporočamo upoštevanje vseh splošnih priporočil za varno kopanje v površinskih vodah, ki so dostopna na spletni strani NIJZ.

Podzemna voda, naš glavni vir pitne vode, v boljšem stanju

Podzemna voda je glavni vir pitne vode za več kot 90% prebivalcev Slovenije. V Sloveniji imamo določenih 21 vodnih teles podzemne vode. Monitoring mrežo v obdobju 2020-2025 je predstavljalo 214 vzorčnih mest. V šestletnem obdobju smo analizirali 2150 vzorcev podzemne vode. Odvisno od problematike posamezne lokacije, smo skupno spremljali 332 parametrov.

V zadnjih treh letih opazamo izboljšanje stanja podzemne vode na vodnih telesih Savinjske, Dravske in Murske kotlina. V letu 2025 so vsa vodna telesa glede na splošno oceno kemijskega stanja podzemne vode v dobrem kemijskem stanju, kar se je zgodilo prvič od začetka spremljanja v skladu z evropskimi direktivami. Podzemna voda je na posameznih vzorčnih mestih še vedno prekomerno obremenjena z nitrati, pesticidi in lahkohlapni halogeniranimi ogljikovodiki.

Prenovljena Vodna direktiva, Direktiva o podzemni vodi ter Direktive o okoljskih standardih kakovosti prinaša obveznosti za nove parametre.

Ranljivost alpskih vodnih virov - zaradi človekovega delovanja in podnebnih sprememb

V alpskem svetu imamo pretežno kraške in razpoklinske vodonosnike, ki so zelo ranljivi za različne človekove vplive. Pri vrednotenju ogroženosti alpskih vodnih virov je potrebno upoštevati tudi klimatske spremembe, ki vplivajo na njihovo vodnatost in kakovost. Zaradi tega so potrebni ukrepi za prilagajanje na te spremembe, kot so spremljanje količine in kakovosti vode, strožje varovanje prispevnih območij, zmanjšanje vpliva človekove dejavnosti.

-

<https://www.gov.si/novice/2026-06-17-predstavitev-stanja-kakovosti-voda-v-sloveniji>